Leto III., štev. 297 | V Ljubljani, sobota dne 16. decembra 1922 | Poštnina pavšalirana. Posamezna štev. stane 1 Din

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane mesečno 10·— Din
za inozemstvo 20·— „
Oglasi po tarifu
Uredništvo: Miklošičeva cesta št. 16/I. Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova ul. št. 54. Telef. št. 36.
Podružnice: Maribor, Barvarska ulica št. 1. Tel. št. 22. Celje, Aleksandr. cesta.
Račun pri poštn. čekov. zavodu štev. 11.842.

Ljubljana, 15. decembra.

S frazo o režimu notranjega sporazuma se je pričelo in z režimom srbskega radikalizma se končuje. Tako izgleda po vesteh, ki smo jih prejeli nocoj iz Beograda, politična situacija.

S ponovnim sklepom so danes radikalci odklonili vsako kooperacijo z demokrati ter obnovili svojo grožnjo, da gredo v opozicijo. S tem se je situacija tako poostrila, da krona ni videla nobenega izhoda več za dosego poslovne vlade, ki naj bi bila izvedla znani parlamentarni delovni program. Zato je vladar odklonil predlog predsednika narodne skupščine, da se poskusi s kombinacijo pod vodstvom druge najjačje parlamentarne skupine, demokratskega kluba. Zvečer je bil gosp. Pašić ponovno poklican v dvor ter je dobil mandat za sestavo samoradikalske volilne vlade. Na drugem mestu prinašamo listo novih ministrov, ki se je zvečer kolportirala v podučenih radikalskih krogih.

Z imenovanjem samoradikalskega kabineta nastopa v celem našem notranjem državnem življenju nova faza razvoja. Politika države prehaja v roke stranke, ki je predstaviteljica konservativnih tradicij iz nekdanje male Srbije in ki v celem svojem naziranju in delovanju kaže, da se še ni povzpela do pravega razumevanja jugoslovanskega bistva naše države in novih gospodarskih in socijalnih problemov in interesov ujedinjenega naroda. Več kot dovolj govori dejstvo, da radikalna stranka ni mogla med Hrvati in Slovenci pridobiti niti najmanjše pozicije (politični špekulanti so izjema, ki le potrjujejo pravilo) in da so v novih krajih naše domovine njeni privrženci izključno velesrbski elementi, in prepričevalnejša nego dolgovezna dokazovanja je vsa dosedanja praksa in politika radikalcev v vseh vprašanjih, ki se tičejo harmoničnega gospodarskega in socijalnega napredka celokupnega naroda.

Le vztrajno in do samozatajevanja požrtvovalno sodelovanje demokratske stranke na vladi je omogočilo, da ni zmagovala reakcija na vseh poljih našega mladega državnega življenja. Demokratska stranka je prevzemala na sebe najtežje odgovornosti in jih je nosila, zavedajoč se svojega najvišjega ideala, ki nad vse strankarske interese postavlja interes naroda in države. Ravnala se je po edinem predpisu, ki je edino spasonosen za narod, kateri si šele snuje podlage svoje bodočnosti: dejanje in delo je vse, beseda malo ali nič.

To svoje delo je morala demokratska stranka braniti na dve fronti: na eni strani proti navalom reakcije, ki hoče iz naše domovine napraviti ali teritorijalno razširjeno oblastno področje enega samega plemena, Veliko Srbijo, ali pa umetno konstrukcijo treh plemenskih državic, na drugi strani proti silam nezadovoljstva, ki ga vzbuja počasni in okorni narodni, gospodarski in socijalni razvoj. In na obe fronti ji je nedostajalo tistega argumenta, ki danes na množice najjačje deluje, argumenta demagogije in fraze . . . Tragično je za tisto politiko, ki je v zadnjem času s takim aparatom taktičnih manevrov, zakulisnih spletk in zavratnih mahinacij skušala oslabiti demokratsko stranko, češ, da bo s tem pospešila razvoj v pravcu krepkejšega jugoslovanstva in odločnejšega napredka, pa je pripomogla le reakciji do triumfa. Pot iz kongresa «jugoslovanskih javnih delavcev» je vodila in pripeljala Jugoslovane naravnost v velesrbski kabinet. Na žalost demokratska stranka ni pokazala dovolj odporne sile proti intrigam in trenutek neodločnosti je dal reakciji priliko, da — zmaga.

Gospod Pašić sestavlja svoj kabinet. Za okrasek hoče imeti tudi slovenskega ministra.

Gospod Mihalović, nekdanji hrvatski ban, pa je ponudeno mesto odklonil. Ne, ker ne mara biti minister, temveč ker ne more biti minister v kabinetu, katerega edina strast je, da preko uradniške in invalidske bede in brez obzira na dejstvo, da bo že sama njegova eksistenca poostrila plemenske odnošaje, zasigura svoji stranki in velesrbski misli odločilen vpliv v novem parlamentu.

Demokratska stranka stoji pred novo težko borbo. Z radostjo konstatiramo, da so v tem trenutku vse taktične razlike v njej izginile in da je odločena zbrati vse svoje sile, da častno in zmagovito izvojuje boj za jugoslovansko idejo.

PRAKTIČEN PRINC.

Parlz, 15. decembra. l. Princ Krištof grški je poročil bogato Amerikanko in se preselil v Ameriko v New York.

Pašič sestavlja radikalno volilno vlado

Uspela radikalska intriga. — Pašičeve avdijence.

Beograd, 15. decembra. r. Kralj je danes ob 6. zvečer poveril Pašiću mandat za sestavo volilne vlade. Po vesteh iz radikalnega kluba je vladar glede sestave kabineta prepustil Pašiću slobodne roke. Zvečer ob 8. je bil Pašić ponovno v avdijenci.

Beograd, 15. decembra. g. Danes dopoldne je imel radikalni klub sejo, na kateri je g. Pašić poročal o intervenciji g. Lukinića in da želi krona koalicijo z demokratsko stranko, da se sprejmejo v parlamentu najnujnejši zakoni, to je uradniški, invalidski in agrarni zakon. Pašič je predložil, da klub odkloni vsako nadaljnjo kooperacijo z demokratsko stranko, češ da je Davidovičeva politika taka, da se ni mogoče zanašati na demokratski klub, četudi njegovi eksponenti stopijo v vlado. Klub se je pridružil Pašičevemu mnenju in sklenil vztrajati na včeraj zavzetem stališču.

Ob 12.30 je bil g. Pašič sprejet pri kralju, kateremu je izjavil, da njegov klub noče zaradi uradniškega in invalidskega zakona stopiti v novo koalicijo z demokratsko stranko.

Ob 5. uri je kralj sprejel predsednika narodne skupščine dr. Lukiniča, s katerim je imel daljši informativni razgovor. Dr. Lukinič je naglašal, da je demokratski klub za izvedbo nujnega parlamentarnega programa, opozoril pa je, da je radikalna stranka odločno proti temu. V političnih krogih se sodi, da je radikalna stranka sporočila kralju že v naprej, da odklanja kooperacijo z demokrati tudi v slučaju, če bi bil ministrski predsednik demokrat in če bi jamčil, da bodo vsi člani ves čas podpirali vlado pri sprejemu uradniškega in invalidskega zakona.

Ob 6. uri zvečer je kralj ponovno sprejel g. Pašiča ter mu je poveril mandat za sestavo volilne vlade.

Še v večernih urah je Pašič vprašal posl. Magljajiča in Karamehmedovića, ali bi muslimani vstopili v volilno vlado, vendar to vprašanje očividno datira iz časa pred avdijenco pri kralju. Zastopniki Magljajičeve skupine in nekateri člani samostojne kmetijske stranke, so imeli sestanek, na katerem so se posvetovali, ali bi vstopili v radikalni volilni kabinet. Sklenili so počakati na seje svojih klubov.

Popoldne je v demokratskem klubu prodrlo prepričanje, da bo krona poverila sestavo volilne vlade radikalni stranki, ki bo morda poskušala dobiti demokratsko stranko za sodelovanje v vladi, vendar bo stavila take pogoje, ki bodo za demokratsko stranko nesprejemljivi. V klubu je zavladalo energično borbeno razpoloženje. Stranka hoče iti enotno na volitve.

Uspeh radikalne stranke je pripisovati pred vsem taktičnim diferencam, ki so nastale v dem. klubu vsled zagrebškega kongresa. Čim so radikalci videli možnost razdvojenosti v demokratski stranki, so se odločili, razbiti skupščino tudi na škodo uradnikov, invalidov in kmetov, ki željno pričakujejo pozitivnih zakonov v svojo korist. Razpust skupščine se pričakuje že za prihodnjo sredo, volitve pa bodo meseca marca.

RAZBURJENJE V SRBSKI OPOZICIJI.

Beograd, 15. decembra. gr. Vest, da je Pašič prejel mandat za sestavo volilne vlade, se je bliskovito razširila po mestu in je povzročila živahno komentiranje in veliko senzacijo. Silno poparjeni so zlasti srbski opozicionalci, ki napovedujejo nasilne volitve. Radikalci trdijo, da so takoj po brzojavki Hrvatskega bloka in odgovoru g. Davidoviča sestavili listo ministrov, češ da so takrat doznali, da bo Pašiću poverjen volilni mandat.

PAŠIĆ IŠČE MINISTRE IZ HRVATSKE IN SLOVENIJE.

Beograd, 15. decembra. r. Pašič je nocoj poslal v Zagreb bivšemu hrvatskemu banu Mihaloviču in bivšemu radikalskemu vel. županu Supilu brzojavno ponudbo, da vstopita v njegov kabinet. Brzojavka z isto vsebino je bila odposlana tudi dr. Tavčarju v Ljubljano. Kakor doznava naš dopisnik iz krogov radikalnih poslancev, ti še nimajo pravega kandidata za ministra iz Slovenije. Računa se, da bi bil imenovan namestnik Hribar. Mlajši radikalski krogi forsirajo imenovanje drja. Zupaniča. Dr. Mihalovič je zvečer odgovoril, da ponudbe ne more sprejeti.

Beograd, 15. decembra. r. V nekaterih radikalskih krogih se razmotriva, da bi se povabilo v radikalski volilni kabinet tudi samostojne kmete in Karamehmedovičevo skupino. Drugi so za to, da sprejme Pašič v svojo vlado nekatere izven parlamenta stoječe politike iz Hrvatske in Slovenije. Izgleda da se je Pašič odločil za poslednjo alternativo.

KOMUNIKE DEMOKRATSKEGA KLUBA.

Beograd, 15. decembra. g. Demokratski klub je izdal danes dopoldne sledeči komunike:

«Povodom komunikeja radikalnega poslanskega kluba od 14. t. m. izjavlja demokratsik klub, da stoji na stališču, da ima narodna skupščina sprejeti invalidski zakon, zakon o uradnikih in potrebne agrarne zakone, ter da je pripravljen podpirati koalicijsko vlado v svrho sprejetja teh zakonov, o čemer je podpredsednik kluba obvestil mandatarja krone. To glasno in enodušno stališče demokratskega kluba dementira insinuacije gori omenjenega komunikeja o njegovem dvosmiselnem držanju.»

Resolucija je bila sprejeta soglasno z velikim odobravanjem in brez vsake razprave in je najboljši odgovor na očitek radikalov o dvoličnj politiki demokratov.

Popoldne so se v klubu vršila posvetovanja o nadaljni taktiki stranke. Ker je računati s skorajšnim razpustom parlamenta, propadejo vsi na dnevnem redu se nahajajoči zakoni. Stranka bo skušala doseči vsaj pripravljeno provizorno ureditev uradniških doklad in povišanja invalidnine.

V najkrajšem času bo sklican kongres stranke. Klub izda manifest na volilce.

Kako bo sestavljena Pašićeva vlada?

Kombinacija radikalnih krogov.

Beograd, 15. decembra. g. V parlamentu so kolportirali radikalci nocoj sledečo ministrsko listo:

Ministrski predsednik *Pašić*,
zunanje ministrstvo *dr. Ninčić*,
notranje ministrstvo *Ljuba Jovanović*,
ministrstvo pravde dr. *Laza Marković*,
finančno ministrstvo *Velizar Janković*,
ministrstvo za social. politiko *Ivković*,
minister za pošto in brzojav *Žarko Miladinović*,
prometni minister *Andra Stanić*,
poljedelski minister *Tajsić*,
minister za vere dr. *Janjić*,
minister za narodno zdravstvo dr. *Srskić*,
minister za javne zgradbe *Velja Vukičević*,
vojni minister *Pešić*,
minister za agrarno reformo *Grgin*,
minister za konstituanto *Trifković*,
trgovinski minister *Krsta Miletić*,
minister za šume in rude *Čeda Kostić*.

Vošnjakovo slovo od Prage

Praga, 15. decembra u. Jugoslovanski poslanik v Pragi dr. Vošnjak se je poslovil včeraj od korporacij, ki so si nadele nalogo zbližanja odnošajev med obema državama, in od zastopstva praškega časopisja. V svojem govoru je dr. Vošnjak, ki odhaja za stalno v svojo domovino, omenjal prisrčnost zveze obeh narodov in pomen češko-jugoslovanske pogodbe, pri kateri je sam odločilno sodeloval. Končal je z besedami: «Ta pogodba nam je podlaga za nadaljnjo mednarodno in državno življenje. Ponosem sem, da sem jo mogel pomagati ustvariti!»

Komunist. obstrukcija v češkem parlamentu

Praga, 15. decembra. n. Danes se je v poslaništvu zbornice razpravljalo o zakonskem predlogu za znižanje uradniških prejemkov. Kot poročevalec je bil določen agrarec Malik. Končno mu je klub izrazil zopet zaupnico. Ko je hotel poročevalec pričeti, so dvignili komunisti ropot in ga nadaljevali med vsem, nad eno uro trajajočim govorom Malika, tako da se ga je le težko razumelo in je moral končno svoj referat narekovati stenografu na uho. K debati so se javljali le govorniki opozicije. V kuloarjih zbornice se govori, da bo vlada predloženi načrt umaknila in izdelala novega.

Reparacijska debata v francoskem parlamentu

Poincarejev referat o londonski konferenci.

Pariz, 15. decembra. u. Danes je v bourbonski palači (francoski parlament) vse svečano. Poslanci so prišli polnoštevilno; tribune so nabito polne. Par minut po tretji se otvori seja. Ministrski predsednik Poincaré, ki je videti vsled zadnjih dolgotrajnih pogajanj v Londonu in Parizu precej izmučen, povzame takoj besedo. Njegovi prijatelji mu glasno ploskajo, vendar pa ostane dvorana brez pravega odmeva. Poincare je v početku svojega govora ugotovil, da se je položaj v zadnjem mesecu znatno izboljšal. Priporočal je mirno kri v govoru in delu. Vlada se je držala smernic, ki so bile pred enim mesecem odobrene v zbornici. V Lausanni so vsi zavezniki edini v pogojih, ki so za Turke povsem častni. Storilo se je vse, da se preprečijo nevarne posledice morebitnega neuspeha.

Nato je poročal Poincare o londonskih razgovorih in poudarjal, da je tudi tam vladalo splošno soglasje. Obrazložil je nato, kako je bil nemški predlog vsled svoje nepopolnosti odbit, ker Nemčija ni nudila dovolj garancij in se ne more nadaljevati z večnimi predujmi. Tudi o vprašanju medzavezniških dolgov so v Londonu razpravljali, vendar zadeve ni bilo mogoče definitivno urediti, ker je Bonar Law prezaposlen. Poleg tega so se morali tudi francoski ministri vrniti v Pariz radi budžetne debate.

Poincare je izvajal nadalje, da mora Nemčija za ureditev svojih financ in stabilizacijo marke sama vse potrebno ukreniti in mobilizirati vse svoje moči, da to doseže. Glede moratorija je izjavil, da je treba zanj po francoskem mnenju poroštva, ki je določeno po versajski pogodbi. «Ne gre za vojaško akcijo ali za kake sankcije; treba pa je vzeti tam, kjer je!» Francija bi jako obžalovala, če bo morala te varnostne odredbe določiti brez zaveznikov. Če bo Francija postavila na gotova mesta svoje inženjerje in carinike, bo pustila tudi prazna mesta za strokovnjake svojih zaveznikov. Napačna je trditev, da je uspeh londonske konference za Francijo popolnoma negativen. Detajlnih poročil o konferenci ne more dati, ker vendar ne gre, da se Nemčija že naprej obvesti o nameravanih korakih svojih upnikov.

Svoj govor je končal Poincare s pozivom, naj zbornica, ako smatra drugo vlado boljšo za rešitev reparacijskega problema, to odkrito in brez ovinkov pove.

Poincareju so ob zaključku govora njegovi pristaši živahno aplavdirali, drugi pa — skoraj polovica zbornice — so ostali mirni.

K besedi se je javil nato rojalist Daudet, ki je ostro napadel Poincarejevo vlado, češ da ni nič boljša, kakor so bile vse, kar jih je imela Francija po vojni. Nobena ni napravila ničesar. Daudet je zahteval naposled takojšno zasedbo Porenja in v zvezi s tem napadel Clemenceau-a, ki se je v svojih govorih v Ameriki izrazil proti temu. Ko je imenoval tudi Brianda je ta vstal in ugotovil, da je takrat, ko je on izročil vlado Nemčija imela poravnane vse obveznosti do Francije. Danes pa je nezmožna plačevati.

Predlog naj se preloži interpelacijska debata za štiri tedne, je bil odklonjen. Zanj je glasovalo 236 poslancev, proti pa 139.

Govorila sta nato še dva komunistična poslanca, ki pa sta razpravljala le o osemurnem delavniku.

Sinovjev aretiran v Italiji?

Sinovjev v politični misiji v Italiji. Nasprotujoče vesti.

Lausanne, 15. decembra. d. Proti večeru so se v Lausanni razširile vesti, da je bil v severni Italiji v milanskem brzovlaku aretiran znani boljševiški politik in voditelj Sinovjev, ki je baje prispel v Italijo, da v smislu sklepa zadnje seje tretje internacijonale posreduje med italijanskimi proletarskimi strankami v svrho sporazuma za enoten nastop proti Mussoliniju in njegovi fašistovski vladi.

Novinarji so hoteli izvedeti podrobnosti od Čičerina in od italijanske delegacije, a povsod so izjavili, da nimajo o dogodku nikakih poročil. Čičerin je še pristavil, da mu sploh ni znano, da bi bil Sinovjev v Italiji.

London, 15. decembra. s. «Daily Mail» prinaša vest, da je bil znani vodja tretje internacijonale Sinovjev v Bologni na poti iz Trsta v Rim aretiran. Imel je baje nalog, da združi socijaliste in komuniste v Italiji in potem vrže fašistovsko vlado.

Rim, 15. decembra u. Vest, da je bil v Bologni aretiran vodja tretje internacijonale, je vzbudila tukaj splošno vznemirjenje. Dognano pa je, da gre za drugega Rusa enakega imena, ki so ga nato izpustili. Nacijonalistično časopisje pa vztraja na trditvi, da gre za pravega voditelja boljševikov, ki je prišel v Italijo, da ustvari enotno socijalistično fronto proti fašistovskemu režimu.

Armensko vprašanje

Lausanne, 15. decembra. n. Danes se je sestala pod predsedstvom Montagne-a podkomisija za manjšinska vprašanja, da sestavi tudi s Turki enako pogodbo kakor obstoja z evropskimi državami glede varstva manjšin, ki jih nadzoruje Zveza narodov. Turkom so predložili načrt v desetih točkah. Pri večini točk so se stranke strinjale, le pri zadnji točki, da se omogoči Armencem samostojna domovina, so Turki energično ugovarjali.

Novi predsednik Švice

Bern, 15. decembra. l. *Zvezni svet je s 175 glasovi izvolil za prihodnje leto za predsednika švicarske federativne republike zveznega svetnika Schleurerja. Protikandidati so dobili 172 glasov. Novi predsednik Schleurer pripada radikalno demokratski stranki.*

Demisija poljske vlade

Varšava, 15. decembra. s. Novi predsednik republike Narutowicz je danes prevzel svoje uradne posle. Eden prvih njegovih aktov je bil, da je sprejel demisijo Nowakove vlade, ki se je odločila k temu koraku vsled spremenjene politične situacije, povzročene po nepričakovani izvolitvi dr. Narutowicza za predsednika republike. Novo vlado bo poskusil sestaviti Witosz, ki bo vstopil v pogajanja z desnico, da prepreči potrebo, da se pritegnejo v vlado tudi narodne manjšine.

Demisija madžarskega zunanjega ministra

Budimpešta, 15. decembra. s. Zunanji minister grof Banffy je danes odstopil. Svojo demisijo je vsled bolezni napovedal že dalj časa. Začasno bo vodil zunanje ministrstvo justični minister Daruvary.

AVSTRIJSKA EMISIJSKA BANKA.

Dunaj, 15. decembra. s. Danes je minul zadnji dan za nakup akcij nove emisijske banke. Ugotovljeno je, da je dosegla akcijska glavnica predvidenih 28 in pol milijona zlatih kron.

Mariborska porota

Maribor, 15. decembra.

BIVŠI PISATELJ IN OSKRBNIK NA ZATOŽNI KLOPI.

Že meseca julija se je vršila porotna razprava zoper Ivana Stuhca iz Murščaka pri Ljutomeru, ki pa se je radi pomanjkanja prič tedaj preložila. Ivan Štuhec je bil pred vojno idealen mladenič, ki se je tudi aktivno udeleževal nacionalističnega pokreta in napisal tudi obširno knjigo o dolžnostih in delu slovenske narodne mladine. Po prevratu mu je deželna vlada za Slovenijo zaupala sekvester imovine Friderika Probsta v Kapeli in Ivana Veberja v Črešnjevcih. Te zaupanje vlade pa je Stuhec grdo izrabil. Pri prevzemu sekvestra še ni imel nobenega premoženja, meseca maja l. 1921 pa si je že kupil v Murščaku vinograd za 46.000 K in čez nekaj mesecev že drugo posestvo za 50.000 kron ter je vse kupnino izplačal.

Tako se je moral Stuhec danes zagovarjati zaradi hudodelstva goljufije in uradne poneverbe. Obširna ovadba ga dolži, da je izvabil od Rudolfa Horvata v Kapeli 45.000 K, od Franca Korošca v Gor. Radgoni 8000 K, Karlu Furjovič v Radencih 6000 K in dasi je kot oskrbnik imovine Friderika Probsta in Ivana Vebra prilastil od njemu zaupanega denarja znesek nad 120.000 K, Stuhec poneverjenje priznava, goljufijo pa taji. Nasprotnega mnenja pa so bili porotniki ki so z 9 proti 3 glasovom potrdili krivdo glede goljufije, dočim so krivdo glede poneverbe zanikali (6 : 6). Stuhec je bil zato obsojen na poldrugo leto ječe.

Sanacija gospodarskega življenja v Avstriji

Dunaj, 14. decembra.

Avstrija štremi trenotno predvsem za tem, da finančnopolitično izkoristi zaupanje prebivalstva v bodočnost države. Prvič od izbruha vojne se izvrši poskus z notranjim posojilom. Denar se bo do izplačila kredita Zveze narodov porabil za vzdrževanje državnega proračuna. Potrebno je skupno 130 milijonov kron v zlatu; 20 milijonov so že vplačale banke, ki so se svoječasno zavezale, da ustanove novo notno banko, 30 milijonov je javno razpisanih, 80 milijonov pa je prepuščenih inozemstvu. Za interimistično inozemsko posojilo pa je seveda velikega pomena, koliko bo podpisanega notranjega posojila; ako izpade to ugodno, bo rastlo tudi v inozemstvu zaupanje v zdrav razvoj države. Ravno zato pa nudi 30 milijonsko posojilo v zlatu velike ugodnosti. Zadolžnice se glase na dolarje, čeprav bodo vplačane le avstrijske krone in se bodo obrestovale po 8 odst. Vrh tega se morejo do polovice porabiti za podpis akcij nove emisijske banke, ki so sicer dostopne le lastnikom zdrave inozemske valute.

Rezultat podpisovanja notranjega posojila je sedaj jako ugoden. Stabilizacija krone je vzbudila k varčnosti, vloge v hranilnicah rastejo in denar ne sili več na blagovni in valutni trg. Nasprotno, inozemska plačilna sredstva se vedno bolj odklanjajo, tako da so ponudbe že v preobilju. Mnogo je pripomogla k temu stagnacija v industriji, ki se je za nabavo sirovin bogato preskrbela s tujimi plačilnimi sredstvi, in jih sedaj ne potrebuje več.

Toda ta stagnacija ima tudi svojo slabo stran. Čeprav vpliva trenotno sicer ugodno na denarni trg, vendar pa predstavlja istočasno izvor novih skrbi. Avstrijska industrija namreč ni več zmožna za konkurenco in jo nemška že povsod izpodriva. Industrijski krogi so se sicer dolgo tolažili s tem, da bo premoč nemške konkurence trajala samo toliko časa, dokler bo padala marka in da se bodo cene nemških produktov zopet kmalu prilagodile cenam svetovnega trga. Toda to naziranje se je izkazalo za napačno. Nemčija je veliko gospodarsko ozemlje in padec marke zato ne vpliva tako neposredno na notranji trg, kakor je povzročil to padec krone v Avstriji. Izenačenje se razvija počasneje, gotovo pa vsaj počasneje, kakor želi avstrijska industrija. Industrijski krogi zato že razmišljajo, kako bi se temu odpomoglo. Najboljše zdravilno sredstvo bi bilo vsekakor znižanje mezd. In gospodarsko življenje Avstrije se bo v najbližjem času razvijalo v znamenju znižanja mezd, ki je uvedeno že s padanjem živilskih cen. Vprašanje pa je, kako hitro bo moglo slediti temu tudi gospodarstvo. Pričetek sanacije je vsekakor v znamenju jako resne gospodarske krize in nikdo več ne dvomi, da bo proces zdravljenja, ki se bo poskušal na Avstriji, zahteval na gospodarskem polju marsikatero žrtev.

Dr. S.

Burja v mariborskem občinskem svetu

(Klerikalci in socialisti v laseh radi provizije, klerikalec dr. Vrstovšek krivi dr. Šmidererja laži.)

Nocoj se je po dolgem odmoru zopet vršila seja občinskega sveta. Župan Grčar je utemeljeval dolgo pavzo s tem, da so se sedaj nad večino zbirali taki oblaki krize, ki bi skoro onemogočili delazmožnost občinskega sveta. Ker bi imelo to za mesto dalekosežne kvarne posledice, je bilo treba dati občinskim svetnikom dosti časa, da si morejo pred odločilnimi sklepi vse trezno premisliti. Nato je prešel župan na dnevni red, ki se je danes občinskim svetnikom prvič naznanil pismeno že pred sejo. Možnosti za pripravo k seji pa župan s tem občinskim svetnikom ni dal.

Dnevni red se je pričel z interpelacijo, ki so jo vložili klerikalci dosedanji zavezniki socialistov glede korupcije, ki se je baje zgodila potom občinskega svetnika sodr. Kolbesena pri nakupu zemljišč Wolf-Jelek, češ da je dobil socialistični občinski svetnik Kolbesen veliko provizijo pri nakupu teh zemljišč. Župan je sporočil, da so istočasno s to interpelacijo vložili tudi socialisti predlog, da se izvoli komisija, ki naj bi to stvar preizkala. Nato je župan kratko poročal, kako se je občina po svetniku Kolbesnu med županovo odsotnosjo v počitnicah pogajala za dotično posestvo (medklic dr. Vrstovška: Ne slikajte stvari prenedolžno!) Župan je po svojem poročilu izjavil, da v smislu § 12. pravilnika debata pri interpelacijah ni dopustna. Ta izjava je izzvala pri klerikalcih viharen odpor, češ, da se je doslej vedno debatiralo o interpelacijah. «Ne damo se terorizirati! Čemu hočete stvar zatušati?» Načelnik socialističnega kluba Bahun je glasno ugovarjal klerikalcem, češ zakaj bi debatirali, mlatili prazno slamo ter govorili skozi okno. (Medklic klerikalca dr. Jerovška: «Doslej smo to delali pri vsaki seji».) Dr. Vrstovšek je nato v daljšem govoru vehementno napadel koruptno gospodarstvo socialistov na magistratu in trdil konkretno, da je župan Grčar izplačal občinskemu svetniku Kolbesnu za nakup zemljišča Wolf-Jelek provizijo na ta način, da se je posestvo kupilo za 65 K na m² mesto 60 kron, kakor je bila kupnina prvotno določena. Vrh tega da je dobil Kolbesen od posredovalca Scheilbacha še 1 odst. provizije.

Pred občinsko sejo so baje socialisti grozili klerikalcu dr. Leskovarju, da mu bodo odvzeli pravno zastopstvo mesta, če bodo klerikalci spravili zadevo na dnevni red občinske seje. Komunistični občinski svetniki so med debato z vzkliki ogorčenja zapustili občinsko dvorano.

Dr. Vrstovšek je končno stavil predlog, da morata župan in Kolbesen vrniti občini izplačano provizijo, županu pa naj se izreče nezaupnica. Končal je z vzklikom, da je treba mestno gospodarstvo dvigniti na ono višino, *na kateri je bilo pod velezaslužnim nemškim županom dr. Schmidererjem.*

Sodrug Bahun zavrača Vrstovškove trditve kot neutemeljene, trdi da je bila kupčija sklenjena na korist občine in da se naj zato stvar v komisiji temeljito prouči. Končno očita klerikalnim občinskim svetnikom nekorektnost, zlasti dr. Leskovarju, ki baje celo kot zastopnik mestne občine zastopa stranke, katere hočejo občino oškodovati. Dr. Vrstovšek ponavlja svojo trditev, da je posredovalec Scheilbach občinskemu svetniku Kolbesnu izplačal 1 odst. provizije. Namigoval je še na druge korupcije in obljubil daljne bombe o korupciji in gnilem mestnem gospodarstvu pri proračunski občinski seji.

Po stvarnih pojasnilih župana je predlagal tudi demokratski klub izvolitev komisije, na kar je dr. Vrstovšek v splošno presenečenje umaknil svoj predlog za nezaupnice. V preiskovalno komisijo so bili nato izvoljeni za SSJ Drsalič, namestnik Krajnik; za NSS dr. Rostohar, namestnik Selinšek; za JDS dr. Sernec, namestnik Kejžar; za SLS dr. Jerovšek, namestnik Žebot. Pranje tega umazanega perila je trajalo ravno dve uri, nakar je občinski svet prešel na dnevni red. O nadaljnem poteku seje bomo poročali jutri.

Politične beležke

+ **Vedno zvesti naprednim načelom.** Včeraj smo omenili oklic, ki ga razpošiljajo neki «združeni privatni nameščenci», ki hočejo menda postaviti skupno kandidatno listo za volitve v Pokojninski zavod. Izrazili smo svoje začudenje, da se vodi ta akcija, akoravno obstojajo prav čvrste strokovne organizacije privatnih nameščencev, katerih glavna naloga je med drugim, da se brigajo za primerno zastopstvo privatnih nameščencev pri zavodih in v korporacijah, kjer gre tudi za interese tega sloja. Na podlagi novih informacij moramo reči, da je omenjeno «združenje» naperjeno naravnost proti tem strokovnim organizacijam. Tudi vzroki so nam sedaj jasni. Ako nastopijo strokovne organizacije, potem ni izključeno, da bi se med njihovimi kandidati nahajal morda tudi eden ali drugi somišljenik demokratske stranke. Da se to prepreči, se je naenkrat izvršila naravnost groteskna razširitev ljubljanske klerikalno - komunistične fronte. Pridružili so se jí namreč še gospodje «Narodovci» in pa narodni socijalci, torej ravno tisti ljudje, ki so do včeraj trdili, da so nekaki patentirani borci proti klerikalcem in komunistom, ter so v dolgih člankih (pravilno) dokazovali, kako poguben je vsak stik z zastopniki črne in rdeče internacijonale. Iz slepe strasti proti demokratom so se ti napredni bojevniki kot pomožna četa udinjali klerikalnim komandantom in tako se bliši v družbi komunistov in narodnih socijalcev poleg imena odgovornega urednika, bivšega «Novega Časa» g. Kremžarja ime odgovornega urednika «Slov. Naroda» g. Kopitarja! — Potem pa se ljubljanski stari gospodje čudijo, da vsa narodna in napredna javnost z ogorčenjem obsoja tako napredno politiko in «Slovenski Narod» še toži, da mu odpovedujejo naročbo naročniki, ki so mu cele decenije bili zvesti čitatelji! Politika strasti je najslabša politika. V Ljubljani in pri nas na Slovenskem sploh je pa ta ostudni, nobenega sredstva se ne ogibajoči boj proti demokratski stranki, seveda boj za premoč klerikalizma na vseh poljih.

+ **Pašić - Narutowiczu.** Gosp. Pašić je novoizvoljenemu predsedniku poljske republike poslal nastopni brzojav: «Vzradošča me izvolitev Vaše ekscelence za visoki položaj šefa poljske republike. Osebnost Vaše ekscelence je novo jamstvo za prisrčni razvoj odnošajev med obema državama. Sprejmite v imenu kraljevske vlade in v mojem imenu najiskrenejše čestitke ter najlepše želje za Poljsko.» — V enakem smislu je poslal Narutowiczu svoje brzojavne čestitke tudi gosp. Ninčić.

Prosveta

50-LETNICA GLASBENE MATICE V LJUBLJANI.

Danes zvečer ob 8. uri v «Unionu» sinfonični koncert izvirnih slovenskih skladb orkestralnega društva Glasbene Matice združenega z orkestrom Narodnega gledališča, pod vodstvom kons. prof. Karla Jeraja.

Prvi dan proslave 50letnice Glasbene Matice. Sinoči je v dvorani Filharm. družbe predaval g. dvor. svetnik, kons. prof. dr. Jos. Mantuani o zgodovinskih koreninah in razvoju ter končni osamosvojitvi slovenske glasbe in Glasbene Matice. Glavne misli tega predavanja prinašamo v listku. Dvorana je bila prav dobro zasedena ter je žel predavatelj mnogo priznanja.

*

Ljubljansko občinstvo opozarjamo, da se vrši predprodaja vstopnic za jubilejna koncerta, in sicer za sinfonični koncert, danes ob 8. uri zvečer v Unionu in za vokalni koncert pev. zbora Glasbene Matice jutri v nedeljo ob 4. uri popoldne v Unionu — **danes cel dan in jutri v nedeljo dopoldne** od 8. do 12. ure v Matični knjigarni na Kongresnem trgu, poslopje Filharmonične družbe. Za oba koncerta je še dovolj sedežev na razpolago.

*

Ljubljanska drama.

Sobota, 16.: «Svatba Krečinskega». A.
Nedelja, 17.: ob 3. pop. «Krojaček-junaček», izv. Ob 8. zvečer «Kralj na Betajnovi». Svečana predstava v proslavo rojstnega dne Nj. Vel. kralja Aleksandra I. Izv.

Ljubljanska opera.

Sobota, 16.: Zaprto.
Nedelja, 17.: «Jenufa». Svečana predstava v proslavo rojstnega dne Nj. Vel. kralja Aleksandra I. Izv.

Šentjakobski gledališki oder.

Sobota, 16.: «Otroška tragedija».
Nedelja, 17.: «Otroška tragedija».

Marijonetno gledališče v Ljubljani.

Nedelja, 17.: ob 15. in 18. «Tri želje» in «Začarani princ».

Mariborsko gledališče.

Sprememba. V soboto: premijera Tučićeve Golgote za abonnement A in ne kot je bilo javljeno «Občan čovjek». Nedelja: «Jalnuševčani». Izv.

*

Ljubljanska drama». Mladinska predstava po znižanih cenah. V nedeljo dne 17. decembra popoldne ob treh se vprizori v dramskem gledališču zadnjič v tej sezoni mladinska igra «Krojaček junaček». Cene so znatno znižane.

Šentjakobski gledališki oder v Ljubljani priredi v soboto in nedeljo znano dramo «Otroška tragedija». Drama za mladino ni primerna.

Celjsko gledališče. Mladinska igra «Krojaček-junaček», ki je bila napovedana za soboto in nedeljo, je preložena na torek in sredo, ob 8. uri zvečer. Ker je igra obakrat izven abonmana, se opozarja celjsko občinstvo, da si pravočasno preskrbi vstopnice.

Marijonetno gledališče v Ljubljani (Mestni dom) ima v nedeljo dne 17. decembra dve predstavi in sicer prvo ob 15., drugo ob 18. uri. Igrala se bo kot novost Poccijeva dvodejanka «Tri želje» in burka v treh dejanjih «Začarani princ». Predprodaja vstopnic kakor po navadi v soboto od 15. do 17. ure in v nedeljo od 10. do 12. ure pri blagajni v Mestnem domu.

Kvartet Zika se pripravlja na odhod na veliko turnejo po Severni Ameriki, katero mu na svoj riziko priredi neki ameriški impresario, ki je čul Zikovce igrati v Nemčiji.

Ljudsko vseučilišče v Celju. Prihodnje redno predavanje se vrši v ponedeljek dne 18. decembra. Predava voditeljica mestne dekliške osnovne šole ga. Ivanka Zupančič «o mladinsko-skrbstveni vzgoji». Snov bo obsegala sledeče točke: 1.) skrbstvo ubožne mladine, 2.) skrbstvo sirot, 3.) skrbstvo telesno bolne in umobolne mladine, 4.) skrbstvo zanemarjene ter varstva potrebne mladine in 5.) mladinsko-skrbstvene zaprave.

Vilharjev večer v mariborskem gledališču je sinoči krasno uspel. Skladatelj Vilhar je bil osebno navzoč. V navdušenem govoru ga je pozdravil dr. Medved. Pri drugi točki sporeda je prišel starček Vilhar na oder ter mu je občinstvo priredilo viharne ovacije. Poklonili so mu dva venca. Skladatelj Vilhar se je odzval z navdušenim jugoslovanskim govorom. Vse točke sporeda so bile izvedene sijajno ter sprejete z velikim aplavzom. Po sporedu se je vršila prijateljska zabava v Grajski kleti, kateri je prisostvoval tudi jubilant.

Kurz iz zgodovine umetnosti. Nasleduje predavanje dr. Vojeslava Moleta o svetovni umetnosti helenizma se vrši v soboto dne 16. decembra ob 6.20 v zborničnI dvorani biv. deželnega dvorca s skioptičnimi slikami. Vstopnice za posamezna predavanja po 5 Din, za ves ciklus po 30 Din pri Tiskovni zadrugi in Novi založbi.

Prodajna razstava slik. Jutri v nedeljo se pri tvrdki K. Till na Kongresnem trgu v Ljubljani otvori stalna prodajna razstava umotvorov naših umetnikov. Ogledovanje je brezplačno in brez obvezno. Ljubitelji umetnosti se posebno opozarjajo na to, da so umetniki za to otvoritveno prodajno razstavo določili za svoje proizvode najnižje cene, tako da je sedaj najugodnejša prilika za nakup umetnin. Tvrdka Till bo dobavljala vse potrebščine za umetnike in tehnike ter je vse blago že na potu, katero bo pa mogoče pri carinarnici prevzeti šele takrat, ko bo ukinjena prepoved uvoza. Pač pa ima že sedaj v zalogi Mussinijeve in Schoenfeldove barve ter prvovrstne pastele. Umetniki, ki so udruženi, dobe potrebščine z znatnim popustom.

Sport

Glavna skupščina Ljublj. nogometnega podsaveza se vrši v nedeljo 17. t. m. ob 10. uri dopoldne v posvetovalnici mestnega magistrata ljubljanskega. Delegate klubov se naproša, da predložijo pooblastila že med pol 10. in 10. uro. Dostop na skupščino imajo le delegati in funkcijonarji po določilih podsaveznih pravil. — LNP.

Interesantna prvenstvena tekma dunajskega II. razreda se vrši v nedeljo. Stojita si nasproti stara rivala Slovan in Germania. Slovan je sedaj s 16 točkami na prvem mestu južne skupine II. razreda, Germania pa s 15 točkami na drugem mestu. Kluba sta imela medseboj dosedaj vedno hude boje. Lanske jeseni je zmagal Slovan z 2 : 1, dočim je zadnja prvenstvena tekma ostala neodločena z 2 : 2. Oba kluba sta v dosedanjih tekmah dokazala, da sta v dobri formi, vsled česar se z napetostjo pričakuje nedeljska tekma.

Sportno drsališče S. K. Ilirije v Ljubljani pod Cekinovim gradom ob Celovški cesti se otvori danes popoldne. Otvorjeno bo do 22. ure, za razsvetljavo in garderobo je poskrbljeno. Drsališče je dostopno tudi nečlanom.

Drsališče pri Diehlu v Celju je, kakor nam sporoča sportni klub Celje, odprto.

Velezanimiv smučarski film. — Po dolgem prizadevanju se je posrečilo, kakor smo že poročali, Jugoslov. zimskosportnemu savezu doseči, da pride znameniti smučarski film «Na smučeh v švicarskih Alpah» tudi v Ljubljano. Film se bo predvajal v kinu «Ideal» in to v ponedeljek, torek in sredo t. j. 18., 19. in 20. t. m. — Ker je film res nekaj izvanrednega, — kaže v divnih posnetkih veličastnost alpskih snežnikov in nastopajo v njem mojstrski krmarji smučarji, — opozarjamo občinstvo, v prvi vrsti pa turiste in sportnike, da ne zamude te prilike in si ta film ogledajo.

Objave

* *Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani.* Zadnja pevska vaja se vrši danes, v soboto dne 16. decembra ob pol 5. uri popoldne v dvorani hotela Union. Točno in vsi. — Odbor.

* *Československá obec v Lublani* vyzývá své členstvo ke korporativní účasti při všech oslavách 50. letého jubilea trvani spolku «Glasbene matice» v Lublani. Program Slavnosti oznamen ve všech dennich listech.

* *Podporni fond Obrtnega pomožnega društva v Ljubljani* podaljšuje rok za vlaganje prošenj onemoglih obrtnikov do 20. t. m. Tozadevne prošnje naj se vlagajo na naslov «Obrtne banke» v Ljubljani.

* *Šiška, Št. Vid i okolica, vzdramite se!* Prejeli smo: Krajevna organizacija jugoslovanskih nacijonalistov Šiška, Št. Vid i okolica naznanja vsem interesentom, da sprejema stranke in vpisuje novo pristopajoče člane in članice, dnevno od pol 6. do pol 8. ure zvečer v Šiški Maurerjeva ulica 277, I. nadstropje. — Odbor.

* *Društvo slovenskih leposlovcev* naznanja svojim članom, da se vrši redni letni društveni občni zbor dne 18. decembra ob 5. uri v posvetovalnici Slovenske Matice. Udeležba naj bo polnoštevilna in točna.

* *Triglavani!* Odbor J. A. D. «Triglav» v Ljubljani poziva vse tovariše Triglavane, da se v čim častnejšem številu udeleže slavnostnih prireditev in predvsem izrednega občnega zbora Glasbene Matice v Ljubljani, ki se vrši ob priliki praznovanja njenega 50letnega delovanja v nedeljo, dne 17. decembra t. l. ob 10. uri dopoldne v dvorani Filharmonične družbe. Udeležba s trakovi:

* *Pozor čebelarji!* Občni zbor čebelarske podružnice za Ljubljano in okolico se vrši dne 17. decembra ob 10. dopoldne v bralni dvorani Jugoslovanske tiskarne z običajnim dnevnim redom.

* *Kvarilcem drsališča pod Tivolijem.* Ker se zadnji čas opaža, da otroci kakor tudi odrasli spremljevalci mečejo kamenje, les ali druge predmete na led najlepšega zimskega sportnega prostora, t. j. mestnega drsališča, se ljubljansko občinstvo opozarja, naj to opusti in tudi pazi na svoje otroke, ko se sprehajajo ob mestnem drsališču, da ne kvarijo ledene ploskve. Škode od takega ravnanja nima le mestna občina, nego v prvi vrsti drsalni sport. Zasačeni, oziroma odgovorne osebe, se bodo ne glede na vprašanje odškodnine kaznovali po § 70, III. odst., občinskega reda.

* *Opozarjam dotično znano osebo,* koja si je pridržala psa, z znamkami št. 760 in 1034, črne in bele barve s črno piko na glavi, da ga nemudoma vrne lastniku V. Z. Sv. Petra cesta 22/I., da se stem izogne nadaljnim neprijetnostim.

Ob 50letnici Glasbene Matice

(Iz predavanja dvor. svetnika in prof. dr. Jos. Mantuanija.)

Glasbena Matica je plemenitega pokolenja ter ima zanimiv rodovnik, čigar korenine segajo v pradavnost. Tekom stoletij se je razvila do špecialne organizacije in se izkristalizirala v strokovno umetniško ter obenem slovensko narodno postojanko.

V njenem razvoju ločimo štiri etape: dobo stvarnega interesa, leta narodnega stremljenja, čas strokovne organizacije in dneve po prevratu.

Tuji ocenjevalci slovenskega duševnega stremljenja očitajo, da živimo od njihovih kulturnih darov. Res, učili smo se pri Nemcih in Italijanih ter pri raznih Slovanih, kakor so drugi narodi dobili svojo kulturo pri Rimcih, Bizantincih, Francozih in v novejši dobi pri Rusih in drugih. Korenine naše glasbene kulture pa segajo globlje, kakor le v dobo nemške in italijanske prevlade. Zgodovina govori o slovanskem petju in plesu med Franki 430 do 480 po Kristu, na Atilovem dvoru so l. 448. prepevale deklice slovanske pesmi. Slovanska pesem in glasba je torej silno stara. Tudi Slovenci so ohranili vzlic vsem vplivom in borbam s tujstvom svojstva, s katerim so nadkrilievali sosede od zdavnaj: z glasbo in plesom. Plešoči Slovan je bil tipična prikazen tudi med Nemci že v 10 stoletju. Petje in ples sta bila na vrhuncu celo v 13. in 14. veku, ko so stali Slovenci pod jarmom sosedov, zlasti Nemcev, ki so reklamirali v novi dobi vse kulturne dobrine za svoj rod. Iz 12. stoletja imamo latinsko pesnitev, ki nam slika pisanost družbe. Ti stihi slovejo:

«Družba naša sprejme vse: Dobre in hudobne, hromce in betežnike, bojevite in krotke, Čehe in Tevtonike, Slovane in Romane.»

Tu so Čehi zastopniki severnih, a Slovani južnih Slovanov. Jugoslovani so bili torej v 12. stoletju vpoštevan kulturni element. — Ulriha Lihtensteinca so leta 1225. pozdravljali s slovenskimi pesnitvami in slovenskimi napevi. Bičarji so prepevali pri nas v letih 1260 do 1349 v slovenskem jeziku. Tirolski vitez Volkensteinec (1367 do 1445) je vpletal v svoje nemške pesnitve slovenske reke in besede.

Pod egido slovenske pesmi in glasbe so bili združeni naši godci in mestni piskači v bratovščini sv. Nikolaja (1288), in v znaku glasbe so bili združeni dečki, pevci, kurendisti in koledniki. Od 14. veka dalje so Slovenci zastopani jako častno na vseučiliških stolicah, zlasti na Dunaju. Na glasbenem poprišču posebej pa imamo Jurja Sladkonjo, Ljubljančana (1456 do 1522), ki je organiziral cesariu Maksu I. dvorni glasbeni zbor in ga je vodil 30 let. Tedanja humanistična struja pa je vdrla prvo vrzel v našo samorodnost in jo izpodrinila s klasično kulturo. Čuvar naše samoniklosti pa je bil na literarnem in glasbenem polju priprosto slovensko ljudstvo.

Reformacija je posegala zlasti med naše ljudstvo ter izkoristili slovenski jezik in slovensko cerkveno pesem. Trubarjeva zasluga je, da nam je ohranil mnogo starih slovenskih cerkvenih in nabožnih popevk, a Bohorič je nabral mnogo sodobne glasbene literature, med to tudi precej slovenskih popevk. Humanist Jakob Gallus-Petelin si je ustvaril svoj lastni slog umetne kontrapunktike ter hilasti kot umetnik Slovenec s svojimi skladbami pred svojim stoletjem.

Zelo razširjena je morala biti slovenska pesem reformacijske struje, kajti škof Hren, ta najizrazitejši protireformator, je dospel končno do sklepa, da treba sestaviti prvo slovensko pesmarico, seveda katoliško. Pripravljal jo je 15 let, a končno se mu je namera izjalovila. Odtlej se pojavljajo slovenske cerkvene pesmarice: M. Kastelic (1678 in 1682), Ahac Steržinar (172⁰), Mihael Paglavec, Anton Wider (1733), F. J. Repež (177⁻), Redenskini in drugi ter končno Blaž Potočnik. Med temi pesmimi in napevi je bilo seveda tudi mnogo neukusne tuje navlake. Tako svetuje Repež, organist, naj se pojo pesmi «na visho, koker en minuet», ali «en star lashki marsh», in «koker ta gmain teh salublenih pesem».

Posvetna, poljudna pesem se je držala stare ljudske tradicije. Bržčas so imeli tudi naši boljši glasbeniki svoj «convivium musicale». Gotovo pa smo imeli leta 1693 Akademijo delavnih učenjakov, li je leta 1702 pognala mladiko: Akademijo glasbo ljubečih mož (Academia philharmonicorum). Smoter ji je bil gojiti tedanjo moderno in umetno glasbo. Nastopala je v cerkvah, pri koncertih, na slavnostih in izletih.

Slovenske glasbe ni gojila, ker je stala še na nizki stopnji. Od leta 1794 se imenuje družba samo «Philharmonische Gesselschaft». Oklepala pa je vse domačine ter je bila po večini članov nedvomno slovenska. S pomočjo te družbe je utrl baron Žiga Zois slovenščini pot na gledališki oder.

Z Vodnikovo dobo se začenja narodno probujenje. Leta 1780. se je rodila Zupanova opera «Belin», a leta 1805. se je ustanovila Glasbena šola v Ljubljani. Glasbena in pevska umetnost se je začela tedaj poglabljati in demokratizirati.

Bratje Čehi so nam poslali pionirje slovenske glasbene kulture. Leta 1820. je prišel v Ljubljano Gašper Mašek in začel skladati slovenske skladbe. Za njim so obogateli našo glasbeno literaturo Čehi Josip Beneš, Anton Nedvěd, Anton Förster in drugi. Živo se je gojila slovenska pesem na Dunaju. Leta 1848. pa je dobila ljubljanska filharmonija od dunajske «Slovenije» poziv, naj se pretvori v glasbeni zavod za Slovenijo. Snovale so se po vsej naši domovini čitalnice, ki so gojile petje in glasbo. Leta 1871. pa je nastopil Vojteh Valenta s predlogom, naj se ustanovi Glasbena Matica kot samostojno slovensko umetniško pevsko založniško in šolsko društvo. Njegova misel se je uresničila.

O nadaljnem razvoju Glasbene Matice smo že obširno poročali. Glasbena Matica je gojila vseh 50 let najvišjo umetnost ter je bila zaščitnica vsake dobre glasbe. Zapadla ni slepi strasti, dasi je v prvi vrsti gojila slovenske in slovanske skladbe. V 50 letih svojega obstanka je izvajala 328 skladateljev: 155 Slovanov (48 Slovencev, 47 Čehov, 25 Rusov, 20 Hrvatov, 11 Poljakov in 4 Srbe) ter 173 drugih narodnosti (97 Nemcev, 26 Francozov, 28 Italijanov, 17 Skandinavcev, 4 Madžare, 2 Angleža, 1 Španec). Leta 1882. je otvorila šolo, ki zavzema danes s svojimi razredi že dve hiši ter je končno ustanovila najvišje izobraževališče za glasbeno umetnost, konservatorij.

Delo Matice pa še ni dovršeno, ker kdor ne gre naprej, nazaduje. Na tekom stoletij polagoma zgrajenem temelju, ki se ne da nikdar več uničiti, pojde Matice do vrhunca — do najvišjega ciliaj

Domače vesti

* **Cenjenim naročnikom** smo priložili izpolnjene položnice, ter jih prosimo, da poravnajo ž njimi zaostalo naročnino še do konca leta, da nam tako olajšajo delo, ki se bo ob Novem letu pomnožilo. Ako kateri naročnik, ki ima plačati naročnino še za tekoče leto, ne bi položnice prejel, naj jo reklamira pri upravi lista. — Upravništvo «Jutra».

Mariborskim naročnikom «Jutra» sporočamo, da je list v četrtek zaostal v Celju in došel šele s popoldanskim vlakom v Maribor. Neljube zakasnitve torej ni zakrivila uprava «Jutra», temveč pošta.

* **Inozemske naročnike «Jutra»** prosimo, da naročnino za tekoče in prih. leto čim prej obnove, ker bi sicer nastal zastoj v rednem dopošiljanju lista. — Upravništvo «Jutra».

* **Proslava rojstnega dne Njeg. Veličanstva kralja.** Ministrstvo prosvete v Beogradu je odločilo, naj se rojstni dan Njeg. Veličanstva kralja praznuje po vseh šolah **dne 17. decembra t. l.**, četudi je ta dan nedelja. To velja namesto vsakega drugega obvestila. — Predsedstvo višjega šolskega sveta.

* **Kraljev rojstni dan.** Ljubljanski mestni magistrat vabi vse hišne posestnike in ostalo prebivalstvo, da okrase na rojstni dan našega kralja, dne 17. t. m svoje hiše in okna z državnimi ali narodnimi zastavami.

* **Velikodušen kraljev dar.** Poročali smo že, da se je kralj na dan svoje krstne slave odločil pokloniti siromašnemu prebivalstvu onih krajev, kjer vlada pomanjkanje hrane, 30 vagonov koruze. Sedaj je izročil ministru za socijalno politiko 900.000 Din, s katero vsoto bo vlada nakupila omenjeno množino koruze.

* **Naši oficirji v Franciji.** Kakor poročajo iz Beograda, sta dne 14. decembra odpotovala v Francijo generalštabna polkovnika Peter Kosić in Dušan Simović ter generalštabni podpolkovnik Aleksander Dimitrijević. V Franciji ostanejo eno leto, da prouče ustroj francoske armade po vojni.

* **Odlikovanja profesorjev.** Na predlog ministrstva prosvete je kralj podpisal ukaz o odlikovanju številnih prosvetnih delavcev. Odlikovanih je veliko število ravnateljev in profesorjev vseh srednješolskih zavodov naše kraljevine.

* **Darujte knjige kot božični dar!** Božič se bliža. Da obdarujejo mladino v slovenski Koroški, store Nemci vse. Ne zabimo naše mladine tudi mi. Dajmo ji mi, česar si najbolj želi in najbolj potrebuje — darujmo ji knjig. Spomnimo se naših slovenskih bratov! Darujmo, zbirajmo knjige v prid njihovim knjižnicam. Napravimo jim še mi božičnico Uslišan naj bo klic: «Darujte knjige za šolsko mladino!» Nabiralnik na Marijinem trgu v Ljubljani pozna skoro vsak! Ali pa oddajte, oziroma pošljite knjige, kolikor mogoče ohranjene, v pisarno «Gosposvetskega Zvona», hotel Strukelj. — «Gosposvetski Zvon».

* **Za predsednika Središnjega zavoda za osiguranje delavcev** je izvoljen industrijalec Pilepić, za podpredsednika pa s strani delojemalcev g. Pfeifer, tajnik Zveze privatnih nameščencev, ter Marko Bauer, tajnik Saveza industrijalcev v Zagrebu.

* **Za generalnega ravnatelja Središnjega zavoda za osiguranje delavcev** je imenovan dosedanji predsednik tega zavoda, bivši minister Viljem Bukšeg, za ravnatelje poedinih oddelkov pa dr. Glaser, Milan Jaklič in I. Matjašič.

* **Anton Goričar †.** V Mozirju je umrl v četrtek v visoki starosti 81 let gosp. Anton Goričar, poštar v pok. Pokojnik je bil 28 let župan Mozirja, član okrajnega zastopa in ustanovitelj in načelnik gornjesavinjske posojilnice, načelnik okrajnega šolskega sveta in član upravnega odbora južnoštajerske branilnice v Celju. Bil je tudi prvi podstarosta agilnega savinjskega Sokola. Rojen v Mozirju, je bil tekom svojega dolgega in dela polnega življenja duša narodnega življenja v gornji savinjski dolini in vedno odločen naprednjak. Živel je za blagor svojega rojstnega kraja in dobrobit svojega naroda, za katerega je gmotno in duševno mnogo žrtvoval. Med vojno je bil pod strogim nadzorstvom avstrijskih vohunov. Svojo rodbino je vzgojil v strogo narodnem duhu in zavzemajo njegovi sinovi odlična mesta v slovenski javnosti. Kremenitemu narodnemu delavcu blag spomin, preostalim pa naše iskreno sožalje.

* **Volitev v Pokojninski zavod za nameščence.** Volitev delegatov je razpisana na dan 5. februarja 1923. Imeniki volilcev so razpoloženi od dne 19. decembra 1922 do 2. januarja 1923; reklamacijski rok je določen do vštevši 2. januarja 1923. Kandidatne liste, ki so pri volilni komisiji na razpolago, je treba vložiti do 2. januarja 1923 dopoldne 10 ure. Razglas je objavljen v «Uradnem listu» za Slovenijo in v «Dalmatinskem Glasniku». Sicer pa se opozarja na knjigo «Pokojninsko zavarovanje nameščencev», založila Tiskovna zadruga v Ljubljani, ki prinaša statut, pokojninski zakon in umesten komentar.

* **Kovani denar v prometu.** Kakor se uradno razglaša, se nikeljni in pakfonasti kovani denar po 0·10 in 0·20 K izenačuje v vrednosti s kovanim denarjem po 0·10 in 0·20 dinarjev kraljevine SHS. Avstro - ogrski železni kovani denar po 0·20 K se izenačuje v vrednosti s kovanim denarjem po 0·05 Din kraljevine SHS. Državne blagajne kakor tudi posamezniki so dolžni sprejemati pri posameznih plačilih ta denar v oni količini, kakor se to predvideva za kovani drobiž kraljevine SHS.

* **Tolstojevi sorodniki v Jugoslaviji.** Ker ruska kolonija izpraznuje Carigrad, sta se zatekla v našo državo dva potomca slavnega ruskega pisatelja Leva Tolstega, grofa Peter in Ciril Tolstoj, ki se nameravata začasno naseliti v Sarajevu.

* **Zastopniki sovjetske Rusije v Beogradu.** Iz Beograda poročajo, da so prošlo soboto prispeli v Beograd emisarji sovjetske Rusije. Delegacija je prispela preko Sofije. Vodi jo Korjakov. Razen vprašanja Rdečega križa bodo sovjetski odposlanci konferirali tudi z našimi oblastmi o repatriaciji ruskih beguncev. Kakor poročajo beograjski listi, se bo razpravljalo tudi o vprašanju ureditve trgovinskih odnošajev med Jugoslavijo in Rusijo.

* **Iz državne službe.** Višji agrarni zemljemerec pri pokrajinski upravi za Slovenijo v Ljubljani Ferdinand Čermak je pomaknjen v šesti činovni razred.

* **Imenovanja pri Središnjem uradu za osiguranje delavcev.** Za načelnike posameznih oddelkov pri Središnjem zavodu v Zagrebu so imenovani gg. dr. Holdebr, dr. Adžia, dr. Arselin, dr. Vizentin, dr. Ježić, inž. Hajnel, rač. svetnik Korač in Mergelj. Za šefzdravnika zavoda je postavljen dr. Han. Za referente so imenovani gg. Velczek, Pavešič in dr. Rupert.

* **Revizija deviznega poslovanja bančnih zavodov.** Nekaj časa sem vršijo posebne komisije finančnega ministrstva revizijo deviznega in valutnega poslovanja bančnih zavodov. Te revizije so se deloma že izvršile v Zagrebu, Beogradu in v Dalmaciji, te dni pa so se pričele tudi v Ljubljani. Semkaj je prispel inspektor fin. ministrstva g. Acimović, kateremu so bili po nalogu ministra od tukajšnje fin. delegacije prideljeni kot člani komisije gg. Rozman, šef knjigovodstva čekovnega urada Burger, inspektor fin. delegacije in Cirman, revizor fin. delegacije. Komisiji je prideljen po nalogu ministra s strani pokrajinske uprave policijski nadzornik g. Habe. Komisija pregleduje po bančnih zavodih knjige, da ugotovi, ali se je njihov devizni in valutni promet vršil po predpisih in da event. dožene profesionalne valutne spekulante.

* **Ljubljana, spomni se!** Prejeli smo: Spominjam se let, ko je naš narod še tičal pod jarmom nenasitnih Germanov. Habsburžani so vladali našo slovensko zemljo, ukazovali in jemali, mi pa smo se jim morali klanjati in jih častiti po božje. Ne verujete?! Poglejte v preteklost, spomnite se samo rojstnih dni Habsburžana — cesarja. Predvečer in na dan njegovega rojstnega dne je bila Ljubljana ovita v zastave, godba, veselice, slavnostne predstave, vojaštvo, vrvenje po ulicah itd. Vse to je izražalo veliko navdušenost in ljubezen do habsburške hiše. Zakaj vam pripovedujem to? Poglejte, kako bo danes zvečer in jutri. Mnogo se jih bo celo vprašalo: Kaj je? — Rojstni dan kralja Aleksandra I., rojstni dan našega človeka. Navadno je bilo v šolah prosto ob takih prilikah. Če je padel rojstni dan na nedeljo, so praznovale šole v soboto ali v pondeljek. Letos pa je pouk in se bere sv. maša v nedeljo. Meni se zdi to jako čudno. Ljubljana! Ti, ki si pozabila na Rapallo, zaspano gledala na četrto obletnico ujedinjenja Jugoslovenov, kako boš praznovala rojstni dan svojega kralja? — Glej, da ne zaspiš v svobodi, da ne boš sama sebi vpila v obraz: «Zaspana Ljubljana!»

* **Sodbo, ki vzbuja splošno pozornost,** je izrekel te dni mariborski okrajni sodnik. Ob priliki sokolskega zleta je zahteval mariborski brivec Zahradnik od nekega češkega Sokola za striženje las 60 kron, z motivacijo, da je ta cena za dotični dan (sobota) predpisana. K razpravi je bil poklican izvedenec, ki je potrdil, da je ob sobotah primerna dvojna cena za striženje las. Sodnik je proglasil to stališče za neutemeljeno, češ striženje las ne povzroča v sobotah prav nič več dela kakor druge dni ter je obsodil Zahradnika na 500 Din globe in 24 ur zapora. Sodba je izzvala v brivskih krogih mnogo ogorčenja. Brivci opozarjajo, da je sobotna dvojna cena odrejena zato, da omogoči brivcem vršitev brivskega posla, ki bi sicer na škodo obrtnikov jako zastal. Vsakdo ima možnost si dati striči lase druge dni v tednu. Kdor hoče to opraviti v soboto, naj plača več, ker striženje vzame brivcu mnogo zaslužka, ki bi ga sicer imel s britjem. Zadeva se bo gotovo še reševala v višji sodni instanci.

* **Mestni magistrat celjski** opozarja v posebnem razglasu celjsko prebivalstvo, da funkcionira vsled nekega defekta samo eden električni stroj. Ako se ta preveč obteži, preti nevarnost, da bo mesto več tednov brez električnega toka. Naroča se največja štedljivost pri uporabi elektrike; zlasti je strogo prepovedano uporabljati električni tok med 16. in 18. uro za električna likala, samovare in električne peči.

* **Društvo Elizabetne otroške bolnice v Ljubljani,** ki je bilo v nemških rokah, že več let ni delovalo, ker so se njegovi odborniki deloma izselili, deloma pa so pomrli. Preostali odbornik, g. nadučitelj A. Likozar je sklical za sredo dne 13. decembra na magistratu sestanek, ki se ga je udeležilo zlasti mnogo Slovenk. Volil se je začasni odbor pod predsedstvom primarija g. drja. Ivana Jenka; odborniki so g. dr. Ivan Pintar, g. dr. Bogdan Derč in Fran Milčinski in gospe Vera Šlajmerjeva, Franja Tavčarjeva in Fernanda Majaronova. Tajnik je g. Petrovec. Ta odbor ima predelati zastarela pravila. Potem se izvoli stalni odbor, ki prevzame društvene posle.

* **Častni večer šentpeterskih podružnic družbe sv. Cirila in Metoda** v proslavo odlikovanja postajenačelnika, višj. nadzornika g. A. Ludvika z redom sv. Save III. vrste, dne 14. decembra v steklenem salonu na kolodvoru, je bil izredno prisrčen. Občinstvo iz vseh slojev je do zadnjega prostorčka napolnilo dvorano. Slavlja so se med drugimi udeležili pokr. namestnik g. minister Hribar s soprogo, pokr. podnamestnik g. dr. V. Baltič s soprogo ter zastopniki najrazličnejših ljubljanskih društev. Najmlajši Cirilmetodarji, trije malčki so v imenu šentpeterskih podružnic poklonili odlikovanemu g. Ludviku kito krasnega cvetja. Poleg g. pokrajinskega namestnika gosp. Hribarja so pozdravili slavljenca in mu čestitali razni zastopniki in zastopnice ljubljanskih organizacij. Veselo razpoloženje so dvigali godba Sokola I., zbor jugoslovanskih železničarjev in operni pevec g. L. Kovač. Večer je pokazal, koliko iskrenih prijateljev ima g. postajenačelnik Ludvik.

* **Novoletne odkupnice.** Kdor se hoče odkupiti od novoletnih voščil in daril, ta kupi večje ali manjše število razglednic, «Oj kolokolo-koledo...», ki jih je izdalo Splošno žensko društvo v korist «Dečjemu domu» v Ljubljani.

Koncert. Od danes naprej vsako sredo, soboto in nedeljo koncert salonskega orkestra v kavarni «Tratnik» na Sv. Petra cesti št. 25. Začetek ob pol 21. do pol 1. ure ponoči. Za obilen obisk se priporoča L. Tratnik. 443

* **Nova tiskarna v Murski Soboti.** Iz Murske Sobote nam poročajo, da nameravajo tamkaj ustanoviti novo tiskarno, spojeno z knjigarno, knjigoveznico, trgovino s papirjem itd. Ob prvem razgovoru interesentov je bilo obljubljenih skoraj pol milljona kron. Upamo, da se projekt čim preje uresniči.

* **Kurjava za beograjske štipendiste.** Na prošnjo rektorata beograjske univerze je ministrstvo šum in rud dovolilo, da vsi dijaki beograjske univerze, katerim je bila od države podeljena štipendija, dobe brezplačno kurjavo iz skladišča omenjenega ministrstva.

* **Pastirica rešila potniški vlak.** Ministrstvo notranjih zadev je podelilo znatno denarno nagrado pastirici Milici Milišičevi iz Gornje Glavske v Hercegovini, ker je na zvit in junaški način rešila potniški vlak pred napadom razbojnikov.

* **Snežni meteži v južni Srbiji.** Beograjsko časopisje poroča, da je v okolici Prištine in Skoplja zapadel nad meter visok sneg. Sneži pa še neprestano in nastopil je tudi oster mraz. Kosovo polje je popolnoma zasneženo.

* **Velik požar v Tomaju.** V noči od srede na četrtek je v mlinu gg. Turka in Černeta v Tomaju na Krasu izbruhnil požar, ki je poslopje popolnoma uničil ter upepelil vse razen dveh strojev na nafto. Kako je požar nastal, ni znano tudi škoda še ni precenjena.

* **Tovarna sulfida pogorela.** Iz Splita poročajo, da je v tamošnji okolici pogorela tovarna sulfida v Dugomratu. Požar je uničil glavno skladišče orodja ter zalogo karbida in cinamida. Delo v tovarni se je moralo ustaviti. Škoda znaša več milijonov.

* **Samomor ruskega dijaka.** Predvčerajšnjim zjutraj so našli v Beogradu na ulici mrtvo truplo mladega Rusa, ki se je ustrelil z revolverjem. V žepu je imel listek z napisom «Za moju smrt nikogar ne krivim». Dognalo se je, da je samomorilec ruski dijak Georgije Jakovskij. Motiv samomora ni znan.

* **Tihotapstvo s smodnikom.** Kakor smo poročali, se je v Mariboru nedavno pripetila velika eksplozija, kot žrtev je postal tamošnji puškar Čutič. Povodom te eksplozije je graška policija pri Čutičevem očetu, ki je puškar v Gradcu izvršila hišno preiskavo in našla 68 kg vojaškega in lovskega smodnika. S tem se potrjujejo prvotne vesti, da je mariborski Čutič iz Avstrije vtihotapljal smodnik. Stari Čutič je baje iz Gradca pobegnil v Jugoslavijo.

* **Bivši konzul — goljuf.** Marija Kukovič iz Rajhenburga ter Antonija Šutej in Marija Wolf iz Črnomlja so zagrebški policiji prijavile, da so dne 12. decembra prišle na ameriški konzulat v Zagrebu, da dobe vizum na potne listine. V hišni veži jih je vprašal neki moški, ali potujejo v Ameriko. Zahtevai je od njih potne liste ter od vsake pet dolarjev za kolke. Vzel je 15 dolarjev ter odšel iz veže, češ da gre po kolke. Ni ga bilo več nazaj. Policiji se je posrečilo priti goljufu na sled. Izvršil je baje že več podobnih goljufij. Goljuf je dr. Nikola Manojlović, bivši avstro-ogrski konzul, sedaj bančni uradnik v Zagrebu, ki je dejanje tudi priznal. V njegov mizniki so našli še 17 dolarjev. Dr. Manojlović je bil izročen sodišču.

* **Drobne vesti.** V Streliški ulici v Ljubljani je v shrambi I. nadstropja nastal požar, ki je napravil 8000 kron škode. Mestna požarna bramba je ogenj hitro pogasila. — Iz ljubljanskega policijskega okoliša je izgnan Josip Cvetko, po poklicu zlatar, rodom iz Zagreba, ker je bil že večkrat kaznovan zaradi hudodelstva tatvine. — V ljubljanski okolici je v zadnjem času neki Jakob Trocec pregovarjal ljudi za izselitev v Ameriko, obljubljajoč jim dobre službe. Orožniki so Trobca vtaknili v zapor.

Gospodarstvo

TRŽNA POROČILA.

Zagrebška produktna borza (14. t. m.). Malo ponudbe, še manj povpraševanja. Številke značijo: povpraševanje in ponudbo. V dinarjih. Pšenica slavonska pariteta Zagreb 412.50, —; sremska pariteko vagon Osijek 292.50, —; posušena franko vagon Novi Sad —, 820; moka sor- v Zagreb, 20 odst. kasa 615, 620; sremska franko vagon vtovorna postaja, baza «o» 602.50; fižol pisani franko Čakovec —, 375.

Novosadska produktna borza (14. t. m.) Pšenica baška 402.50 — 407.50, rž 350, ječmen baški 290, oves baški 275.50 — 282.50, koruza suha 275, nova 192.50 — 218.75, v storžih 150, fižol beli 355, moka «00» 577.50, «0» 575, «2» 550, otrobi 162.50.

Zagrebški žitni trg. Zagreb, 14. decembra. Postavno baška, odnosno vojvodinska postaja notirajo v kronah: pšenica 1630 — 1650, koruza nova umetno posušena 1120 — 1140, koruza v storžih (štokih) 600 — 620, rž 1350 — 1450, ječmen za pivovarne 1400 — 1500, za krmo 1250 — 1400, oves 1130 — 1150, fižol pisani 1475 — 1525, beli 1400 — 1500, moka «0» 2390 — 2440, «2» 2290 — 2340, «4» 2190 — 2240, za krmo 900 — 1050, otrobi drobni 750 — 800, debeli 950 — 1000. Tendenca nespremenjena.

= **O vprašanju povišanja železniških tarif** javljajo iz Beograda, da so vesti nekaterih listov, češ da se osebne tarife s 1. januarjem povišajo za 100 odst., neistinite. Povišanje tarife se je sicer obravnavalo, toda sklenilo se še ni nič določnega. Tozadevni predlog se je sicer v prometnem ministrstvu že izdelal, toda zaradi vladne krize se ne more odpraviti.

= **Jugoslovansko-madžarska trgovinska pogajanja.** Jugoslovanski poslanik g. Milojević je izjavil novinarjem v Budimpešti, da so delegati, ki so določeni za pogajanja glede sklenitve jugoslovansko-madžarske trgovinske pogodbe zaposleni sedaj s pripravami potrebnega gradiva. Za enkrat ne more dati še nikakih pojasnil, kdaj se bodo pogajanja pričela, vsekakor pa se ne bodo pričela poprej, dokler se ne zaključijo pogajanja med Madžarsko in Češkoslovaško.

= **Poštnim paketom, naslovljenim v Madžarsko, se morajo prilagati uvozna dovoljenja.** Madžarska poštna uprava sporoča, da prihaja po pošti v Madžarsko mnogo blaga, čigar uvoz je vezan na posebno dovoljenje. Za paket, kateremu ni priloženo to dovoljenje, dovoljuje madžarska poštna uprava prejemniku rok 8 do 14 dni za nabavo tega dovoljenja. Če ga prejemnik v določenem roku ne predloži carinjalni pošti, se paket vrne pošiljatelju, ne da bi ga madžarska pošta prej odjavila. Zato je umestno, da pošiljatelji sami prilože takim poštnim paketom oziroma spremnicam potrebna uvozna dovoljenja. Točnejša navodila se dobe pri vsaki pošti.

= **Cene soli v monopolni prodaji.** Zakupniki soli morajo preprodajati preprodajalcem sol: drobno kuhinjsko sol iz Kreke po 250 Din (poleg tega za vrečo 11 Din), morsko sol kuhinjsko iz Senja po 240 Din (vreča 10 Din) za 100 kg loco zakupnikovo skladišče.

= **Sestanek vojvodinskih industrijcev.** Prošlo nedeljo se je vršil v Subotici sestanek vojvodinskih industrijalcev. Sestanku je prisostvoval tudi tajnik trgovinske zbornice v Osijeku, ki je izjavil, da bo nov devizni pravilnik stopil v veljavo s 1. januarjem 1923. Razpravljalo se je na zborovanju v glavnem o težkočah pri uvozu sirovin zaradi omejitve uvoza, kar bi moglo dovesti do ustavitve ali omejitve nekaterih obratov.

= **Produkcija olja pri nas** znaša po podatkih poljedelskega ministrstva 1200 vagonov v vrednosti 12 milijonov Din.

Borza dne 15. dec.

Zagreb, devize: Dunaj 0.1375 — 0.1425 Berlin 1.10 — 1.30, Pešta 3.35 — 3.65, Bukarešta 49.25 — 50.75, Milan 375 — 379, London 346.50 — 351.50, Newyork 74.50 — 75.50, Pariz 537.50 — 542.50, Praga 228.50 — 231.50, Sofija 57, Švica 1525, valute: dolar 73.50 — 74.50, češke krone 225.50 — 228.50, madžarske 3.45 — 3.75, funti 341.50 — 346.50, leji 50, švic. franki 1515, lire 371 — 375, efekti: Jadranska banka 300, Ljublj. kreditna 200, Slavenska 103 — 104, Trbov. premogovna družba 280 — 315.

Beograd, devize: Bukarešt 48, Berlin 1.10 — 1.20, Dunaj 0.1275 — 0.1375, Pešta 3.75 — 3.85, Solun 105.50, Pariz 530, Ženeva 1415, Milan 374 — 378, Newyork 74.50, London 347, Praga 240.

Praga, devize: Berlin 0.405 — 0.505, Curih 611.75 — 614.25, Milan 166.75 — 168.25, Newyork 32.175 — 32.575, Beograd 32 — 32.50.

Curih: Berlin 0.07125, Newyork 526.87, London 24.49, Pariz 38.30, Milan 26.60, Praga 16.15, Budimpešta 0.2275, Zagreb 1.50, Bukarešta 3.19, Sofija 3.95, Varšava 0.0325, Dunaj 0.0075, avstr. žig. krone 0.0076.

Dunaj, devize: Zagreb 189.75 - 190.25, Beograd 759 — 761, Berlin 9.45 — 9.75, Budimpešta 29.75 - 29.85, London 328.400 — 329.000, Milan 3546 — 3554, Newyork 70.675 — 70.825, Pariz 5094 — 5106, Praga 2137 — 2143, Sofija 544.50 — 545.50, Varšava 355 — 365, Curih 13.410 — 14.440, valute: dolarji 70.300 — 70.600, lire 3512.50 — 3527.50, dinarji 747 — 751.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič.
Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra».
Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Vremensko poročilo

Ljubljana, 15 decembra 1922. Ljubljana 306 m nad morjem

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana .	7.	771·2	—4·1	sever	megla	—
Ljubljana .	14.	768·6	3·8	„	jasno	—
Ljubljana .	21.	769·5	—1·0	„	„	—
Zagreb . .	7.	771·5	—2·0	brezvetra	megla	—
Beograd .	7.	774·5	—7·0	„	jasno	—
Dunaj . .	7.	770·9	—4·0	„	megla	—
Praga . .	7.	769·9	—3·0	jug. vzh.	jasno	—
Inomost . .	7.	775·4	—12·0	brezvetra	megla	—

V Ljubljani barometer nestan., temper. nizka. Solnce vzhaja ob 7·39, zahaja ob 16·13

Vreče, drobno sol
in vse specerijsko blago nudi po najnižjih cenah tvrdka
SIRC-RANT, KRANJ
ter kupuje najvišje poljske pridelke in
suhe gobe. 135/1

Nemeblovano sobo
za takoj ali tudi pozneje se vzame v najem. Eventualno tudi dve sobi. V poštev pride samo pohištvo. — Ponudbe se prosi na upravništvo «Jutra» pod šifro «Osamljen».

✝

Gornjesavinjska posojilnica v Mozirju naznanja tužno vest, da je nje ustanovnik in dolgoletni načelnik, gospod

Anton Goričar

poštar v pokoju

v četrtek, dne 14. decembra ob 11. uri predpoldne po dolgi mučni bolezni, v starosti 81. let umrl.

Pogreb blagopokojnika se vrši v soboto, dne 16. decembra ob 11. uri predpoldne.

Zaslužnemu možu blag spomin!

V Moziriu, dne 14. decembra 1922.

Načelništvo.

Claude Farrère: 16

Obsojenci

Lastnik stanovanja je doma. Druga dva možakarja sta le njegova gosta. Tajnika, nastavljena, plačana tajnika . . kajti ta mož, ki stanuje v tem stanovanju in ki je delavec, je le tudi sam neke vrste delodajalec, ki ima svoje nameščence. Ta mož živi in gori za svobodo, to je za samovoljo, in je prepričan pristaš jednakosti, torej bajke. Ta mož torej tudi kupuje svobodo drugih, ker je to potrebno za njegove ideje in namene, in on greši proti jednakosti s tem, da brezobzirno vlada drugim ljudem, da jim sploh vlada, in še posebno, da jim brezobzirno vlada kakor tiran nad sužnji. Vse to pa v dobri veri in v zvišenem, visokem namenu. Ta mož ni niti varalica, niti nesposobnež. Nasprotno: mož ima visoko inteligenco in vroče srce, zares srce, ki se je vdalo domišljiji in nemogočim željam, — pa čigavo srce še ni nikdar želelo nič nemogočega? —, mož ima voljo močno, brutalno, krepko. Vrhu tega je učen, je že slaven in je že bil slaven, predno je izpregledal in se podal v Damask in predno je iz vladajočega razreda preskočil v razred, ki misli, da je zasužnjen. Izkratka, ta delavec je nekdaj bil inžener. Še pred tremi leti. Takrat se je pred nedavnim vrnil z visokih šol, stopil je v življenje, in je s pomočjo svojega mlajšega brata zgradil viseči most nad osmim izlivom . . . Ta mož je Pietro Ferrati, . . . sin istega očeta pa druge matere, kakor Andrej Ferrati.

Pietro Ferrati. On je, — ne delavec, marveč delavski agitator in vodja, — on je pred tremi tedni začel razburjati delavstvo Siturgica, na tihem, toda po določenem načrtu. On je, ki je kot nevidna moč stal poleg vidne moči guvernerja Mac Head Vohra, njegovega podjetja in njegovih milijard. On, Pietro Ferrati, je napovedal vojno kralju žita in socialnemu svetu tega kraja in s prvim sovražnim činom je on, Pietro Ferrati, znižal produkcijo Siturgica, ki je padla v enem samem tednu v vseh teh štirinajsttisočinšeststo tvornicah in delavnicah moke, zdroba, testenin itd. Da je torej padla produkcija onega živila, ki je neobhodno potrebno za štiristomilijonsko prebivalstvo vseh treh Amerik.

2. Spartakus.

Za mizo surovega lesa sedi on, sredi sobe, ki je nalašč zamazana in ubožna, za mizo, pokrito z zamazano in raztrgano preprogo. Piše in obenem diktira pri pisanju. Diktira na desno in diktira na levo. Zelo ponosen je na to sposobnost, skoraj detinsko ponosen, ker lahko uporablja svoj razum in svojo poznost naenkrat za dva ali tri opravila. Ta človek ima v sebi mnogo detinjskega. Pa tudi mnogo lastnosti divjaka. Primitivno veselje do čina, do udejstvovanja, v tem, da hoče narodu, ki ga vodi, pokazati, kako mu je enak on sam in da tudi on sam nima nič boljšega, da ima tudi on raztrgane preproge in zamazane zavese z velikimi luknjami . . . Sicer pa ima to hinavstvo dokaj uspeha. Saj nič ne koristi, ampak prej škoduje, če si dober psiholog in če hočeš obenem postati dober voditelj množice. Nasproti množici ti fina psihologija ne koristi prav nič, tu so najbolj enostavni in surovi «knifi», — da se poslužimo tega banalnega izraza, — obenem najuspešnejši, torej najboljši. Pietro Ferrati je bil tako prepričan, da je to resnično, da ni pred svojim tajnikom niti zapiral vrat v svojo spalnico, ampak da mu je z ravnodušnostjo kazal ta kontrast med nalašč zanemarjeno in uprav beraško prvo sobo z razkošno, bogato in okusno opremljeno spalnico. Prva je vulgarna, za javni biro, za sprejemnico in delavnico, druga pa razkošna, za osebno uporabo.

Tudi sedaj dela Pietro Ferrati v prvi sobi, dela napeto, pridno, pozorno, naglo. Tajnik na desnici si stenografira načrt velikega govora za množico, . . . govor še ni izdelan, marveč samo naznačen v glavnih obrisih. Določen je za govornika druge vrste, za ljudskega govornika, ki naj bi se govora naučil in ga potem oddrdral pred ljudstvom. Ideje za ta govor pa mu takorekoč dobavlja gospod Pietro Ferrati. Takšni so skoraj vsi ti ljudje. Tudi ljudstvo samo je takšno. Sila močno je, kadar je treba rušiti staro zgradbo socialnega reda, popolnoma nezmožno in nesposobno pa, kadar je treba namesto nje zgraditi drugo, zlasti, če je treba zamisliti boljšo. Tajnik na levi strani si stenografira drugo predavanje voditeljevo. To predavanje pa je drugačne vrste in zelo stvarno. Če bi ga poslušali Mac Head Vohr, Athole ali Andrej Ferrati, bi gotovo bolje razumeli tajno rovarenje in vodstvo, kakor so ga razumeli doslej, razumeli bi, kaj je treba storiti, da se popolnoma ustavi obrat v velikih tvornicah, povsodi tam, kjer še ne poznajo mehaničnih rok in kjer je delo človeških rok glavni vir moči in obratovanja . . .

Povrhu vsega tega primerja Pietro Ferrati sam še cele kupe papirjev, na katerih se vrste kolone številk. Gospodje pri Siturgicu bi imeli mnogo koristi od tega, če bi si smeli tudi oni nekoliko ogledati te številke in te papirje, kajti tajne in posebne informacije, ki jih ima gospod poverjenik za notranje zadeve Athole, so prav mršave v primeri s temi regimenti številk, vrstečimi se v debelih, v rjavo platno vezanih zvezkih. Pietro Ferrati jemlje zvezek za zvezkom, jih izpopolnjuje, si piše opazke na podlagi raznih popisanih papirčkov, ki se kopičijo pred njim v visok kupec. Štirinajst registrov je razpoloženih pred njim, po eden za vsako direkcijo Siturgica, vsaka direkcija ima deset oddelkov, tisoč delavnic, deset do dvanajsttisoč delavcev. Imena se vrste drugo za drugim, za vsakim imenom je zapisana opazka. Ralph Athole, Just Bellecourt, poverjenik za upravne zadeve, in guverner Mac Head Vohr si domišljajo, da popolnoma poznajo svoje delavce. Pa jih vendar ne poznajo tako dobro, tako točno, kakor jih pozna Pietro Ferrati, delegat rediteljskega odbora Anarhije, poverjen za delavstvo Siturgica vodja in gospodar vseh teh mož, včlanjenih pri ogromni mednarodni svetovni organizaciji, ki si je stavila za nalogo, da se bori proti sedanjemu socialnemu redu in da pribori ljudtvu pravice s tem, da povsodi moti in ruši red. Ta mož je gospodar zasužnjene volje množice, izvoljeni voditelj za vse revolte, ki se pripravljajo za neposredno bodočnost, on ima neomejeno moč nad vsemi njimi, on je tisti, odrešenik in voditelj, ki naj pelje ljudstvo v svobodo do zmage . . .

Do zmage . . .

V starih časih nekoč je živel Spartakus. Tudi on je bil sila. Takrat so bili gospodarji in sužnji, kakor dandanes, — takrat najbrže z manjšo pravico, kakor dandanes. Gospodarji so seveda izkorišča sužnje, jih tiranizirali, mučili in celo ubijali, kakor so hoteli.

(Dalje prihodnjič).

Kamenolom

dva orala, za industrijo cementa in gradbenega kamenja, blizu kolodvora, **se proda.** Pojasnila daje pisarna **dr. Flego, Kočevje.** 4252

Takojšnje stanovanje.

Zaradi odpotovanja **prodam novo enonadstropno hišo z vrtom** v sredini mesta. Kupcu moderno stanovanje s štirimi sobami takoj na razpolago. — Ponudbe pod **„Hitra kupčija“** na Anončni zavod Drago Beseljak, Ljubljana, Sodna ulica 5. 4655

Božična darila

priporoča v veliki izbiri v zlatem in srebrnem blagu, kina-srebru ter ure po najsolidnejših cenah 4191

R. Almoslechner

Celje, Gosposka ul. 14

Popravila brzo in ceno v lastni delavnici

Prodaja po I

znatno znižanih cenah:

zimsko perilo, pletene jopice, rokavice, nogavice itd.

A. Sinkovic nasl. R. Soss

Ljubljana, Mestni trg štev. 19.

Strojna oprema elektrarne 4256

t. j. Francisova turb. z olj. regulatorjem, uporabna za 4 do 8 m padca in 1200 do 2000 litrov vode, 40 KW generator in transformator 220/220 Volt z razvodnico, **se skupaj ali posamezno takoj proda.** — Dopisi: **Ljubljana, poštni predal 152.**

Pridobivajte „Jutru“ nove naročnike!

Novosti!

Za damske plašče v veliki izbiri. 84/V

A. & E. Skaberne Ljubljana Mestni trg 10

Samostojni krojači

trezni in zanesljivi, dobro izvežbani (tudi z dežele) dobijo za stalno proti kavciji **razno konfekcijsko delo na dom.** Vpraša se **v Ljubljani, Emonska cesta št. 8 I., v pisarni.** 4257

Avtomobile

kolesa, motorje

pnevmatiko vseh vrst

olje, bencin

in druge potrebščine ima vedno v zalogi

F. Florjančič

124 **Ljubljana.**

Lovski blagor. 4258

Od 15. t. m. naprej je v moji restavraciji otvorjena, na novo opremljena

lovska soba

ki je izvršena po načrtih in lastnih umetniških slikah našega domačega umetnika in poznanega lovca g. P. Žmitka, na razpolago vsem lovcem, ki žele uživati v mestu gozdno-lovsko razpoloženje.

PETER KOŠAK, restavracija, Krekov trg 11.

Parna žaga

FRAN RAVNIKAR

mestni tesarski mojster 139

Ljubljana, Linhartova ulica št. 25

kupuje po najvišjih dnevnih cenah razne vrste okrogli les, kakor tudi cele gozdne parcele.

Potrtega srca javljamo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem pretresujočo vest, da je naš iskreno ljubljeni soprog, oče, stari oče, gospod

Anton Goričar

po dolgem bolehanju, previden s svetimi zakramenti za umirajoče, v visoki starosti 81 let, dne 14. decembra ob 11. uri dopoldne mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb dragega pokojnika se vrši v soboto, dne 16. decembra ob pol 11. uri dopoldne iz hiše žalosti v Mozirju na farno pokopališče k Sv. Stefanu.

Svete maše se bodo brale v farni cerkvi v Mozirju.

Dragemu pokojniku bodi ohranjen časten spomin.

MOZIRJE, dne 14. decembra 1922.

Žalujoči ostali.

4270

Mali oglasi

stanje do 20 besedi Din. 8·—, vsakih nadaljnjih 5 besedi 1 Din. — Trgovski oglasi, dopisovanja, spremembe do 20 besedi 5 Din., vsakih nadaljnjih 5 besedi 2 Din. — Plača se naprej. (Lahko tudi v znamkah.) Na vprašanja se odgovarja le, ako je vprašanju priložena znamka za odgovor.

Službe

Sprejmeta se:

trgovski pomočnik manufakturne stroke, dober detajlist, in blagajničarka in sicer takoj. Pismene ponudbe na Anončni zavod «Apolo», Ljubljana, Stari trg štev. 19/II. 4262

Korespondentinja

za srbščino se potrebuje za nekaj ur na teden. Plača po dogovoru. Dopisi na upravo «Jutra» pod štev. 111 S. 4265

Nadučitelj v pokoju,

zdrav in delaven, zna štiri jezike, muzikaličen, lovec, sprejme pisarniško ali drugo mesto v kraju ali bližini srednje ali meščanske šole, proti stanovanju ali kurjavi. Naslov v upravi «Jutra». 4199

Iščem službe 4217

kakoršnokoli pač, zmožen slovenskega, nemškega, italijanskega jezika v govoru in pisavi. Vzamem vsako mesto bodisi v Ljubljani ali na deželi. Zaposlen sem bil kot skladiščnik in samostojni odgovorni uradnik pri večjih tvrdkah. Sem zmožen knjigovodstva in korespondence. Pismene ponudbe pod «K. P.» na upravo «Jutra».

Kupim

Bilgheri stremena

(za smuči), dobro obranjena, se kupijo. Pismene ponudbe pod «Ski» na upravo «Jutra». 5000

Prodam

Ribe za praznike.

Trgovka Ivana Florjančič, Vodnikov trg, Ljubljana, ima na razpolago od 19. decembra nadalje vsako množino ščuk in karpov najbolje kvalitete. 4259

Knjige

rudarske stroke se kupijo. Naslov v upravi «Jutra». 4261

Oglje,

bukovo, večja množina, se potrebuje za izvoz. Cene franko Postojna ali Podbrdo, eventualno nakladalna postaja. Oglje mora biti vilano, brez prahu. Oferte pod ‚Oglje, na upravo «Jutra».

Proda se

šest litoželeznih emajliranih kopalnih banj in dva kolobarja pocinkane žične vrvi 12 mm. Naslov v upravi «Jutra». 4233

Staro vino,

prvovrstne kakovosti, belocekinaste barve, od 20 do 25 hektolitrov želi takoj prodati. Odda se tudi manjši kvantum. Franc Leskovšek, posestnik v Kozjem št. 100. 4198

Pletene ženske svitarje,

šale in drugo zimsko obleko iz domače in banaške volne po konkurenčni ceni se dobi ali naroči pri Alojziju Lazarju, strojno pletenje. Žirovnica 35, Gorenjsko. 4235

Dvokolesa, 121

mali motorji, otročji vozički, šivalni stroji in pnevmatika najceneje. «TRIBUNA» Ljubljana, Karlovska cesta 4.

Bukova drva 120/1

na drobno in na debelo prodaja, dostavlja ista na dom ter žaga drva lesna družba «Ilirija», Ljubljana, Kralja Petra trg 8. Telefon 220.

Turške srečke

po 400 zlatih frankov, najboljši, pod mednarodnim jamstvom in mednarodno kontrolo stoječi papirji, igrajo do leta 1974. z vedno večjo gotovostjo, vsako leto šest zrebanj z glavnimi dobitki po 400 in 200 tisoč frankov v zlatu in mnogo drugih dobitkov (vsaka srečka zadene), proda ali zamenja za blago ali živež samo radi slabe plače državni uradnik. Pisma pod «Ugodno», poštno ležeče, Ljubljana. 4248

Prodado se 4250

po ugodni ceni tri zvezki «Goldene Leier» in tri zvezki «Sang und Klang». Povprašati je v Novi založbi.

Prodam

tri lepe, skoraj nove damske kostime, in kopalno banjo za sedeti. Naslov pove upravništvo «Jutra». 4247

Tri tisoč kil orehov

imam naprodaj, cena po dogovorum, dobava takoj, istotako prodaja jabolka in kupuje vse deželne pridelke. Ivan Jereb, trgovec in posestnik, Dobrava, Gorenja vas. 4263

Prodam

radi rodbinskih razmer trinadstropno hišo, skoraj novo, v bližini kolodvora v Ljubljani za 280 000 Din proti gotovini. Pismena vprašanja pod «Ugodna prilika» na upravo «Jutra». 4260

Stanovanja

Na hrano in stanovanje

se sprejme dijak nižje šole. Naslov pove uprava «Jutra». 4268

Soba, 4260

čedno meblirana, z električno razsvetljavo, po možnosti v sredini mesta, išče s 1. januarjem ali takoj soliden, miren bančni uradnik. Cenjene ponudbe pod «Soliden uradnik» na upravo «Jutra».

5000 kron nagrade

dobi, ki preskrbi mirni stranki s tremi družinskimi člani stanovanje, obstoječe iz 2 do 3 sob s kubinjo, pritiklinami in, če mogoče, s kopalnico, tudi v novi zgradbi. Cenjene ponudbe je poslati upravi «Jutra» pod «Mirna stranka». 4210

Dopisovanje

Dve mladi Gorenjki,

veselega značaja, želita znanja z dvema enakima gospodoma v svrho korespondence. Dopisi s sliko naj se pošljejo pod «Jela in Vida», poštno ležeče Kranj. 4253

Tri gorke Gorjanke

iščejo korespondence z gospodi, ki se ne ustrašijo oguja. Dopisi naj se pošljejo pod «Ojstrica, Menina in Rinka» na upravo «Jutra». 4251

Razno

Prijatelji vrtnarstva

se vabijo k pristopu v društvo «Vrtnarska šola». 4246

Klinika za punčke

(lutke), Nunska ulica 19/II., sprejema v popravilo vsakovrstne punčke vsak dan od 2. do 7. ure popoldne. 4267

Praktična darila za

božič in novo leto

Fino perilo za dame in gospode, žepne rute, namizne garniture, kompletne opreme za neveste, dobite najceneje pri tvrdki

Hed. Šarc v Ljubljani

Selenburgova ulica štev. 5. 4092

Redka prilika!

Prodaja se skoro nova i moderno gradjena kuća trokatna sa ulice i u dvorištu na najljepšem mjestu u Zagrebu u blizini državnog kolodvora, Šenoina ulica. — Kupac može i stan dobiti. — Pismeni upiti Zagreb, Pretinac 118, a usmeni Šenoina ulica 16/II. kat Josip Pavešić. 4264